

L'esquirol que Hans Holbein pintà a la falda d'una dama

“**N**ovembre: l'esquirol”. Així es titula un capítol de *Les hores* de Josep Pla. Aquests dies de pluja rellegia aquest llibre escrit per a passar l'estona, i alhora a vessar d'una dolcíssima transcendència. Qualsevol entrada apel·la a la nostra vida més senzilla, als elements més insignificants, al nostre pas per aquesta mar de llàgrimes. Com ara “Bunyols: Sant Josep”, o “Abril: paraigües”. O “Tardor: els bolets”. I per a Josep Pla el novembre és el mes de l'esquirol perquè “per sant Martí/la pinya cau del pi”. I sense pinyes al pi, l'esquirol decideix iniciar l'hivernada.

En aquest capítol dedicat a l'esquirol, l'escriptor de Llofriu hi desenvolupa tota la seua singular filosofia natural: “L'esquirol segueix el pi com l'ombra el cos, per dir-ho amb el tòpic més eficient. Però el curiós és que no segueix el pi de llei, el pi de pinyons, sinó el pi bord, de baixa categoria, el que planten les garses deixant caure el pinyó que porten al bec [...]. La causa que prefereixin als bons pinyons dolços i saborosos del pi de llei els insignificants productes del bord està per dilucidar. El paladar té sempre els seus secrets.” Si el rossinyol és un gourmet, perquè a parer de Pla s'alimenta de cireres i cucs, l'esquirol és un indocumentat, un ximple, un bandarria que no sap què és viure, i que ignora “els bons pinyons dolços del pi de llei” i, en canvi, s'adlera pels insignificants i insípidos pinyons del bord, que “planten les garses” (!). Aquesta moralitat, que quasi podria donar lloc a una faula de La Fontaine o de Florian, impregna tot el seu escrit. I no pot deixar de concloure que al capdavant els esquirols “són animals de gran puerilitat, que tenen una visió de les coses molt ingènua”.

Martí Domínguez

JOSE LUIS INIESTA

Evidentment, els esquirols també mengen pinyons de pi pinyoner (o, com diu Pla, de llei) i de més pins (entre els quals els de pinassa o pi negre), però és cert que prefereixen els de pi blanc. Per a Pla això és inconcebible, una ximplesa, un secret del paladar. I més encara quan té una persistent aversió al pi bord (“el pi és un arbre pobre i trist que contribueix d'una manera positiva a la tristesa clara i lluminosa del Mediterrani”). Siga com siga, malgrat això, opina que és tracta d'un animal graciós i elegant, com ho demostra “l'esquirol que Hans Holbein el Jove pintà a la falda d'una dama anglesa, del cercle de sir Thomas Moore [...]”. La senyora és un prodigi i l'esquirol té una gràcia indescriptible”.

Avui sabem, gràcies a una recent descoberta de David J. King, que aquella senyora era l'esposa de sir Thomas Lovell, que tenia per emblema un esquirol menjant una nou. Sir Thomas fou el segon fill de sir Ralf Lovell, que es va unir a Enric Tudor amb un grup d'homes durant el seu exili a França. Va lluitar a la batalla de Bosworth (1485), quan Enric Tudor va desembarcar a Gal·les amb 200 mercenaris francesos i uns quants cavallers de la casa de Lancaster, i va

posar fi al tirànic regnat de Ricard III, de la casa de York. Lovell també va batallar a Stoke (1487) contra el pretendent Lambert Simmel, i finalment va ajudar a consolidar la dinastia Tudor. Fou distingit amb el títol de sir per Enric VII d'Anglaterra, pel seu valor i la seua extrema habilitat. En realitat, aquell esquirol representa la rauxa de la família Lovell.

Ah, si sir Thomas sabera què n'opinava Josep Pla, dels esquirols...! De segur que el faria tancar a la Torre de Londres! En fi: aquell esquirol de Lovell feia tremolar els seus adversaris. Era un símbol de sang i victòria.